

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. III. De divisione Scripturæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

dicatur puteus Jacob ex quo hauritur aqua quæ in oratione funduntur; & ejusdem virga decorticata, cujus intuitu varios bonorum operum fœtus producimus. Vocatur etiam currus igneus Eliæ, quo ad æternam hæreditatem capeſſendam in cœlum vehimur: mons Sion in quo mandata magni Regis traduntur; & panis quem populo in deserto dedit olim Deus, omne in ſe delectamentum habens: Polymita Eccleſiæ veſtis, varijs quæſtionum coloribus depicta, quorum grato aſpectu humanæ mentis curioſitas pleniffimè ſacari poteſt. Item Scriptura magnus ille fluvius eſt, qui egrediebatur de loco voluptatis, ad irrigandum paradifum, qui in quatuor capita dividebatur: Fons, aut Lyrans, quantum ad articulos fidei; fluvius, quantum ad ea quæ ex articulis deducuntur. Dividitur autem in quatuor capita, propter quadruplicem ſenſum quem continet.

Lib. I.
Moral.
cap. 4.

Fluvius planus quidem, ſed altus, ut ait Gregorius, in quo agnus ambulat & elephas notat. Puteus altus, ob ſenſum inſcrutabilem profunditatem. Fons ſignatus: fons, quod perpetuo ſcaturiat, & in hortos Eccleſiæ inſuat; ſignatus, quia difficillima intellectu continet. Liber ſcriptus intus & foris, propter multiplicem ſenſum in ea contentum; & ſeptem ſigillis ſignatus, ob difficillimam ejus intelligentiam. Liber magnus & involutus: magnus ob amplitudinem ſui objecti, pro objecto quippe habet omne ſcibile; & diſciplinæ omnes ac quidquid ſciri poteſt, ſuo ſinu complectitur: involutus, ob quadruplicem ſenſum quem continet, nempe litteralem, myſticum, allegoricum, & anagogicum. Unde Origenes in cap. 1. Joan. *Scriptura* (inquit) *mundus eſt intelligibilis, ſuis quatuor partibus, veluti quatuor elementis conſtitutus, cujus terra eſt veritas in medio inſtar centri, ſcilicet hiſtoria; circa quam aquarum ſimilitudine abyſſus circumfunditur moraliſ intelligentiæ: circa hiſtoriam & ethicam, veluti duas hujus mundi partes, ær ille naturalis ſcientiæ circumvolvitur: extra autem omnia, & ultra, ætherens ille & igneus ardor empyrei cœli, id eſt ſuperna contemplatio divini naturæ, quam Theologiam nominant, circumglobatur.*

Denique quanta fideles primæ Eccleſiæ ſcripturam in veneratione haberent, ex eo conſtat, quod Biblia juxta Euchariftiam in templo olim ponebatur: erant enim olim in templis duo ſecretaria à dextro ſiniſtroque latere abſidis poſita, in quorum altero Sacra Euchariftia aſſervabatur, in altero divini Scripturæ codices ſacri. Unde S. Paulinus (ut ipſe teſtatur Epift. 12. ad Severum) in templo Nolano à ſe erecto, hos verſus ad dexteram altaris inſcribi juſſit:

Hic locus eſt, veneranda penus, quæ conditur, & quæ

Ponitur alma ſacri pompa miniſterij.

A ſiniſtra verò hoſce:

*Si quem ſancta tenet meditando in lege voluntas,
Hic poterit reſidens ſacris intendere libris.*

§. III.

De diſpoſitione Scripturæ.

Communiter dividitur Scriptura in vetus & novum teſtamentum, ſeu in libros ad legem veterem ſeu Moſaicam ſpectantes, & in libros ad novam ſeu Chriſtianam legem pertinētes. Vetuſ teſtamentum eſt collectio illa librorum ſacrorum qui promittunt venturum Redemptorem, cum præceptis legis antiquæ. Novum verò eſt

Tom. IV.

collectio illa librorum ſacrorum, quæ promiſſum liberatorem ut præſentem exhibent, cum præceptis novæ legis.

Libri veteris teſtamenti dividi ſolent in quatuor claſſes, ſcilicet in legales, quales ſunt quinque libri Moſis, ſeu Pentateuchus, Genefis, Exodus, Leviticus, liber Numerorum & Deuteronomij. Hiſtoriales, ſcilicet Joſuæ, Judicum, Ruth, Regum, Paralipomenon, Job, Eſdras, Tobias, Judith, Eſther, Machabæi. Sapientiales, ut Proverbia, Eccleſiaſtes, Cantica Canticorum, Sapientia, Eccleſiaſticus. Et libros Prophetales, quatuor nempe majorum Prophetarum, Iſaias, Jeremias, Ezechiel, Daniel; & duodecim minorum, Oſeas, Joel, Amos, Micheas, Abdias, Jonas, Nahum, Abacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias. Libri autem novi Teſtamenti ſunt quatuor Evangelia Matthæi, Marci, Lucæ, Joannis, legalibus libris correfpondentia, Acta Apoſtolorum quæ hiſtorialibus correfpondent, Epiftolæ D. Pauli quatuordecim, una D. Jacobi, duæ D. Petri, tres D. Joannis, & una Judæ, quæ libris Sapientialibus correfpondent, & Apocalypſis D. Joannis, quæ correfpondet libris Prophetarum.

Horum librorum quidam dicuntur Canonici, quia eos à Spiritu Sancto tanquam præcipuo auctore prodiſſe, per Eccleſiam conſtat; alij verò Apocryphi, id eſt occulti, de quibus an à Spiritu Sancto manarint, incertum & occultum eſt; ideoque à ſacrorum librorum catalogo, eo nomine meritò rejiciuntur. Pro Canonicis, conſtans eſt omnium Catholicorum ſententia, omnes illos qui in Latina vulgata Bibliæ editione continentur, eſſe Canonicos, præter orationem Manæſe Regis Juda, cum captus teneretur in Babylone, duos poſteriores libros Eſdræ, & duos etiam poſteriores Machabæorum, qui propterea in ſine Bibliæ, extra ſeriem librorum Canonicorum poſiti ſunt. His enim duntaxat exceptis, Sacra Synodus Tridentina, alios pro Canonicis ſuſcipiendos decrevit ſeſſ. 4. ubi poſt recensitum illorum numerum, ſcilicet quadraginta quinque ex veteri teſtamento, & viginti ſeptem ex novo, hæc verba ſubduntur: *Si quis autem libros illos integros, cum omnibus ſuis partibus, prout in Eccleſia legi conſueverunt, & in veteri vulgata editione habentur, non receperit pro ſacris & Canonicis, Anathema ſit.* Idem ſacrorum librorum canon fuerat prius editus à Florentino in decreto Eugenij, & ante mille centum annos à Concilio Carthagenſi 3. cap. 47. & ab Innocentio I. in Epiftola 2. ad Exuperium, & à S. Auguſtino lib. 2. de doctrina Chriſtiana cap. 8. qui prædicto Concilio Carthagenſi interfuit, & ſubſcripſit. Hi tamen Baruch expreſſam mentionem non faciunt, ſed eum ſub Jeremia comprehendunt, quia Baruch fuit ſcriba Jeremiæ, ut patet ex Jeremiæ 36. ideoque veteres prophetiam Baruch citantes, citant ſub nomine Jeremiæ, ut pluribus exemplis oſtendit Canus lib. 2. de locis Theologicis cap. 11.

Porro libri Canonici ſunt duplicis generis, alij enim vocantur Proto-canonici, alij Deutero-canonici. Priores ſunt illi de quibus in Eccleſia Dei nunquam à Catholicis hætenus dubitatum fuit. Poſteriores verò de quibus nonnunquam ab aliis Catholicis eſt dubitatum, ſed tamen amplius non dubitatur ab ullo Catholico. Proto-canonici ſunt infra ſcripti: Pentateuchus, ſive quinque Moſis libri, Genefis, Exodus, Levi-

Ii

ticus, Numeri, Deuteronomium, libri Josué, Judicum, Ruth, Regum, Paralipomenon, duo Esdræ, Job, Psalterium centum quinquaginta Psalmorum, Proverbia, Ecclesiastes, Cantica Canticorum; quatuor Prophetæ majores, & duodecim minores, quatuor Evangelia, Acta Apostolorum, Epistolæ tredecim D. Pauli, omnes nempe, exceptâ illâ quæ est ad Hebræos, prima Petri, & prima Joannis.

Deuterocanonici autem sunt ex veteri testamento, Esther, Tobias, Judith, Baruch, Sapientia, Ecclesiasticus, hymnus trium puerorum, Danielis 3. historia Susannæ, & Draconis, itemque oratio Azariæ, sicut & oratio Jeremiæ circa finem Threnorum, Machabæorum primus & secundus. Ex novo testamento caput ultimum Marci, ab eo loco, *Surgens autem Jesus*, & ex capite 22. Lucæ historia de sudore Christi sanguineo, & de confortatione ejusdem Christi per Angelum: Joannis 8. historia de muliere adultera, & ex prima Epistola ejusdem, hæc verba: *Tres sunt qui testimonium dant in cælo. Pater, & Filius, & Spiritus. & hi tres unum sunt.* Item tota Epistola ad Hebræos, Epistola Jacobi, & Iudæ, secunda Petri, secunda & tertia Joannis, & denique Apocalypsis ejusdem: de quibus aliquæ Ecclesiæ particulares, & aliqui Patres dubitarunt, aut negarunt esse Canonicos; licet alioqui adhærent Ecclesiæ universali, neque dubitassent aut negassent, si fuisset definitio intimata toti Ecclesiæ, ipsisque nota.

9. Inter Apocryphos verò numerantur tertius & quartus Esdræ, tertius & quartus Machabæorum, Oratio Manassæ, appendix libri Job, qui ejus genealogiam describit, præfatiuncula Threnorum Jeremiæ, quæ incipit, *Et factum est postquam in captivitatem*, quæ nec in Hebræis, nec in Græcis, sed in nonnullis duntaxat Biblijs Latinis habetur. Liber Hermæ, qui inscribitur *Pastor*, & denique Evangelia, quæ sub nomine Andree, Bartholomæi, Barnabæ, Nicodemi, & aliorum circumferuntur.

§. IV.

De varijs Scripturæ editionibus.

10. **P**rima Scripturæ Sacræ editio est Hebræica veteris testamenti, & Græca novi: totum enim vetus testamentum à suis authoribus Hebræicè scriptum est, exceptis paucis libris Chaldaicè conscriptis, ut Judith, Tobia, & quibusdam partibus libri Esdræ & Danielis, ut testatur Hieronymus præfatione in Daniele, ubi cum ijs reponit adhuc quasdam partes Jeremiæ, additque librum Job Arabicis vocibus permixtum esse. Novum verò testamentum Græcè scriptum est, præter Evangelium S. Matthæi, quod Hebræicè primum ab illo scriptum fuit, Evangelium S. Marci, quod ab eo Latine editum est, ut probat Baronius tomo primo Annalium; & Epistolam ad Hebræos, de qua ambigitur, an primum Hebræicè, an verò Græcè scripta fuerit. Origenes enim & Clemens Alexandrinus apud Eusebium lib. 6. historiæ cap. 11. & 18. censent hanc Epistolam Græcè scriptam fuisse, ita ut sententia & res sit Pauli, phrasis verò & stylus sit Lucæ, & Clementis, ideoque sit elegantior cæteris Pauli Epistolis. Hieronymus verò, Theodoretus, Oecumenius, & alij, probabilius existimant, Paulum scripsisse hanc Epistolam Hebræicè, utpote Hebræum Hebræis, & hac de causa alias

A styli elegantia superare. Est etiam controversia inter Authores, quo idiomate Epistola ad Romanos scripta fuerit? Salmeron enim tomo 1. prolegomeno 35. in fine, asserit illam Latine scriptam esse: Bellarminus autem, Cornelius à Lapide, alijque plures, censent scriptam esse Græcè, & postea versam in Latinum à Tertio, qui Pauli Amanuensis fuit, ut dicitur cap. 16. versu 22. vel alio Interprete, quem dicit Cornelius Paulum semper ad manum habuisse.

Secunda editio est Paraphrasis Chaldaica veteris testamenti, quam Hebræi Targum vocant; de qua qui ejus Authores fuerint, his & controversia est inter Authores. Aliqui enim Judæi existimant, illam ab Ezechiele Propheta fuisse compositam. Jacobus Episcopus Christopolitanus in expositione Psalmi 20. asserit authorem translationis hujus fuisse Jonatham Benuziel, Judæum, qui anno 21. Octaviani Augusti, hoc est anno ante Christum natum 21. transtulit totum vetus testamentum in linguam Chaldaicam, sensum magis de sensu, quam verbum de verbo exprimens. Communis tamen sententia docet, Paraphrasim Chaldaicam veteris testamenti, factam esse à tribus Rabinis Judæorum, nempe à Rabi Aquila, qui Pentateuchum: Rabi Jonatha, qui librum Josué, Judicum, Regum, & Prophetas; & Rabi Joseph cæco, qui Job, Psalterium, Esther, Proverbia, Ecclesiastem, & Cantica, in linguam Chaldaicam transtulit. Hunc Galatinus ait fuisse Discipulum Simeonis justii, qui excepit Christum in ulnas suas, & anno post ejus natiuitatem quadragesimo, hanc translationem seu paraphrasim edidisse.

Tertia editio est Græca Septuaginta interpretum, facta 210. annis ante natiuitatem Christi, sub Ptolomæo Philadelpho, apud Pharum Aegypti. Cum enim Demetrius Phalereus, Bibliothecæ regie præfatus, ingentem pecuniæ summam à Ptolomæo accepisset, ut omni genere voluminum eam ornaret, & jam quingenta millia volumina Græca in eam deportari curasset, & Ptolomæo promississet se longè plura repositurum, si aliarum quoque gentium scripta congererentur, præsertim Judæorum, quorum libros hæcenus non comparasset, quod propriâ linguâ & characteribus conscripti essent, scripsit Rex ad Eleazarum Pontificem, petitque ab eo interpretes, quos ut facilius impetraret, centum millia Judæorum, quos Ptolomæus Lagus captivos duxerat in Aegyptum, libertate donavit, & in Judæam remisit, unâ cum pluribus ad templum donis. Ejus votis annuens Pontifex, misit ad ipsum septuaginta duos Interpretes, legis peritissimos, linguarumque Hebræicæ & Græcæ scientissimos, unde Hilarius, *Principes, Doctoresque Synagoga*, eos appellat, & plures existimant aliquos ex illis fuisse ex magno Synedrio, seu Concilio Hierosolymitano. Hujus rei historiam descripsit Aristæas, unus ex legatis Ptolomæi ad Eleazarum, à quo Josephus lib. 12. antiquitatum cap. 20. & Epiphanius lib. de mensuris & ponderibus, eam mutuati sunt.

Addit ibidem Epiphanius, hos Interpretes binos & binos in cellulis inclusos fuisse, & divino miraculo singula paria ipsorum, iisdem verbis totam Scripturam transtulisse; ita ut simul confecerint sex & triginta exemplaria ejusdem prorsus versionis. Justinus verò in oratione exhortatoria ad Gentes, dicit singulos in singulis cellulis fuisse inclusos, & majori adhuc miraculo, à singulis

Anno
45.
num.
41.